

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ

Методичні рекомендації з виконання домашніх завдань
з дисципліни «Контролінг»

за спеціальністю 051 «Економіка»
спеціалізацією «Економіка підприємства»

Укладачі:

Методичні рекомендації з організації
самостійної роботи студентів

розглянутий та схвалений

на засіданні кафедри економіки

повітряного транспорту

Протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ Ареф'єва О.В.

1. Методичні вказівки по виконанню контрольної роботи

Важливим способом залучення студентів до науково-дослідницької роботи й більш глибокого самостійного засвоєння дисципліни «Контролінг» є підготовка та захист контрольної роботи (КР).

Вимоги, які ставляться перед КР:

1. Зміст домашнього завдання повинен бути розкритий з глибоко наукових позицій.
2. Теоретичний матеріал потрібно викладати в тісному зв'язку з практикою ринкових відносин.
3. В роботі необхідно досліджувати тему користуючись посібниками з дисципліни, журналами та газетними статтями з проблем дослідження, в тому числі адресами Інтернет-сайтів, якщо вони були використані.

4. Вимоги до оформлення КР

4.1. КР виконується лише українською мовою. При цьому його текст має бути ретельно відредагований, статистичні дані повинні містити посилання на відповідні джерела, сторінки тексту – пронумеровані.

4.2. КР готують за допомогою комп'ютерної програми MS Word. При цьому необхідно використовувати шрифт – Times New Roman, кегель (розмір шрифту) – 14, інтервал між рядками – 1,5. Відступи від краю аркуша зверху та знизу – 2 см, зліва – 2,5 см, справа – 1,5 см. Номер сторінки зазначається у правому нижньому кутку аркуша.

4.3. КР друкується на стандартних аркушах формату А4, які повинні бути зшиті відповідним чином (оправлені в м'яку обкладинку).

4.4. Першою сторінкою КР є титульний аркуш, який належить до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер зазначають у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

4.5. Оформляючи зміст КР, необхідно мати на увазі, що такі структурні частини, як: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» – не мають порядкового номера. Всі аркуші, на яких розміщено згадані структурні частини, нумеруються звичайним чином.

4.6. Розділи мають бути послідовно пронумеровані арабськими цифрами, починаючи з «1». Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять. Заголовок розділу друкують з нового рядка.

4.7. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу двома цифрами: перша позначає номер розділу, до якого належить підрозділ, а друга – порядковий номер підрозділу усередині розділу. Наприклад, «1.3.» – третій підрозділ першого розділу. Потім у тому самому рядку розміщують заголовок підрозділу.

4.8. Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту, вирівнявши по центру. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовків не ставиться. В кінці заголовку надрукованому в підбір до тексту, ставиться крапка.

Відстань між заголовком та текстом повинна становити 3 інтервали.

4.9. Рисунки (графіки, схеми, діаграми, фотографії та інший ілюстративний матеріал) і таблиці необхідно подавати в домашньому завданні безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Якщо рисунки і таблиці розміщено на окремих сторінках, то їх доцільно подати у додатках.

4.10. Обсяг роботи повинен бути 10–15 сторінок друкованого тексту шрифтом Times New Roman 14 на папері формату А4. Додатки не враховують до основного обсягу роботи.

КР має містити наступні розділи:

1. **Зміст**
2. **Вступ** (1-2 сторінки)
3. **Теоретична частина** (два питання за варіантом).
4. **Практична частина** (одна задача за варіантом).
5. **Висновки.**
6. **Список літератури** (5-7 найменувань), посібники з дисципліни, журнали та газетні статті з проблем дослідження, в тому числі адреси Інтернет-сайтів та назви статей у засобах масової інформації.

Варіант КР вибирається згідно з порядковим номером в списку групи.

№ варіанту	Номер задачі	Номер теоретичних питань
1	2	1,11
2	1	2,22
3	3	3,23
4	3	4,24
5	2	5,25
6	1	6,26
7	1	7,27
8	3	8,28
9	2	9,29
10	1	10,30
11	2	11,21
12	3	12,20
13	2	13,19
14	1	14,18
15	3	15,7
16	1	16, 3
17	3	17,1
18	2	18, 10
19	1	19,2
20	3	20,5
21	2	21,9
22	1	22,12
23	3	23,6
24	2	24,11
25	1	25,8
26	3	26,13

Теоретичні питання

1. Економічна сутність контролінгу. Фактори, що зумовлюють доцільність впровадження контролінгу в Україні.
2. Місце контролінгу в системі управління підприємством. Практична реалізація концепції контролінгу на підприємстві.
3. Сутність оперативного аналізу діяльності підприємства.
4. Сутність та основна мета економічного аналізу у контролінгу.
5. Основні вимоги при формуванні системи показників оперативного аналізу в системі контролінгу.
6. Методика застосування ланцюгових підстановок для забезпечення ефективного оперативного управління підприємством.
7. Сутність та мета оперативного контролінгу.
8. Методи експертної діагностики фінансово-господарського стану підприємств.
9. методи оперативної діагностики фінансово-господарського стану підприємства (аналіз

фінансового стану підприємства, аналіз беззбитковості).

10. Роль і значення інвестиційної діяльності підприємства.
11. Основні методи оцінки інвестиційно-інноваційної діяльності.
12. Сутність бюджетування як управлінської технології.
13. Підсистеми контролінгу та їх змістова характеристика. Стратегічний та оперативний контролінг.
14. Роль та місце служби контролінгу в різних структурах управління підприємствами.
15. Типова структура служби контролінгу на підприємстві. Організація контролінгу на підприємствах різних розмірів.
16. Сутність класичного підходу до прийняття управлінських рішень.
17. Сутність прийняття управлінських рішень за принципом обмеженої раціональності.
18. Сутність методу управлінського обліку «стандарт-костінг».
19. Управління бюджетом підприємства.
22. Мета, цілі та принципи бюджетування, класифікація бюджетування.
21. Сутність економічної категорії «диверсифікація».
22. Критерії обмеження цілей проекту.
23. Сутність процесу організації системи контролінгу на підприємстві.
24. Основні форми реалізації процесу прийняття рішень з позицій соціально-психологічного підходу.
25. Підходи до прийняття управлінських рішень.
26. Сутність бюджетування як управлінської технології. Структурно-логічна послідовність бюджетного процесу підприємства.
27. Основні завдання поточного економічного аналізу.
28. Сутність факторного аналізу відхилень.
29. Класифікація відхилень у контролінгу за різними ознаками.
30. Сутність лінійного та нелінійного характеру залежності витрат від обсягу випуску продукції.

Задача №1

МЕТОД ОБЛІКУ ВИТРАТ ЗА ФАКТИЧНОЮ СОБІВАРТІСТЮ - ДИРЕКТ-КОСТІНГ

Провести управлінський аналіз результатів діяльності виробничого підприємства (табл. 1) за методом директ-костінгу. Визначити прибутковість та рентабельність продукції підприємства. Розподіл непрямих витрат здійснити за двома базами розподілу:

- перша база розподілу: пропорційно елементу прямих витрат – зарплата основного виробничого персоналу (ОВП);
- друга база розподілу: пропорційно елементу прямих витрат – сировина і матеріали.

Таблиця 1.1

Вихідні дані

Показники виробничої діяльності підприємства*

Показники виробничої діяльності	Продукт 1	Продукт 2	Продукт 3	Продукт 4	Всього
Обсяг реалізації, шт.					
Варіант 2	1700	2400	1350	2800	
Варіант 6	1650	2800	1500	2650	
Варіант 7	1400	3200	1550	2900	
Варіант 10	1500	3400	1400	2700	
Варіант 14	1600	3500	1650	2750	
Варіант 16	1850	3600	1450	2600	
Варіант 19	1700	3300	1300	2900	
Варіант 22	1600	2900	1500	3000	
Варіант 25	1800	3650	1250	2800	
Сума реалізації, тис. грн.	10800	16200	13280	10500	
Прямі витрати, в т. ч.	4517	10835	6608	6690	
сировина і матеріали	2839	10267	4349	6045	

зарплата ОВП					
Варіант 2	1678	568	2259	645	
Варіант 6	1573	548	2271	638	
Варіант 7	1497	531	2192	642	
Варіант 10	1675	538	2255	635	
Варіант 13	1634	515	2201	640	
Варіант 16	1599	570	2260	643	
Варіант 19	1613	573	2267	631	
Варіант 22	1664	563	2251	647	
Варіант 25	1674	584	2263	681	
Непрямі витрати					15960
загальноцехові					8660
загальнозаводські					7300

* Заокруглення результатів розрахунків здійснюється до тисячних

За результатами розрахунків зробити висновки щодо ефективності кожної бази розподілу для продукції підприємства та визначити у загальному висновку доцільність використання більш ефективної бази розподілу у порівнянні із менш ефективною.

Задача №2

МЕТОД ОБЛІКУ ВИТРАТ ЗА НОРМАТИВНОЮ СОБІВАРТІСТЮ – СТАНДАРТ-КОСТІНГ

Здійснити аналіз відхилень витрат підприємства методом обліку витрат за нормативною собівартістю - «стандарт-костінг».

Таблиця 2.1

Вихідні дані

Основні показники виробничої діяльності підприємства

№ вар.	Плановий обсяг виробництва продукції підприємства, од.	Нормативні загальновиробничі витрати		Фактичний обсяг виробництва продукції, од.	Фактичні загальновиробничі витрати, грн.
		постійні, грн	змінні грн./од.		
1	1020	520	1	1000	1380
2	850	420	2	9000	1000
3	900	450	1	870	1100
4	950	480	2	900	1050
5	1100	510	1	1050	1000
6	1000	500	2	880	1280
7	890	460	1	900	1250
8	970	490	2	950	1300
9	740	400	1	800	1150
10	810	420	2	780	1200
11	970	490	1	950	1250
12	1050	520	2	1100	1300
13	1000	500	1	900	1380
14	850	430	2	870	1100
15	900	460	1	890	1080
16	770	390	2	800	1100
17	850	440	1	860	980
18	1150	560	2	1100	1350
19	1000	500	1	900	1200
20	1020	510	2	1000	1210
21	890	450	1	900	1040
22	940	480	2	900	1000
23	900	445	1	850	1140

24	1000	510	2	900	1200
25	1300	415	1	1200	1500
26	835	548	2	810	1300

Зробити висновки щодо відхилень фактичних загальновиробничих витрат від нормативних.

Задача № 3

МЕТОД ВИЗНАЧЕННЯ БЕЗЗБИТКОВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ

Вибрати найефективніший проект з виробництва продукції при зменшенні змінних витрат на одиницю продукції (проект А) або постійних витрат (проект Б) методом визначення точки беззбитковості, зробити висновки.

Назва показника	Базовий проект	Проект А	Проект Б
Ціна за одиницю продукції			
Варіант 3	15,04	15,04	15,04
Варіант 4	13,57	13,57	13,57
Варіант 8	14,72	14,72	14,72
Варіант 12	15,08	15,08	15,08
Варіант 15	16,03	16,03	16,03
Варіант 17	15,54	15,54	15,54
Варіант 20	15,63	15,63	15,63
Варіант 23	14,95	14,95	14,95
Варіант 26	16,32	16,32	16,32
Постійні витрати:			
науково-технічні розробки	292,50	292,50	265,5
затрати на реалізацію продукції	91,45	91,45	<u>80,45</u>
обслуговування і ремонт обладнання	247,43	247,43	<u>220,43</u>
Змінні витрати па одиницю продукції:			
сировина та основні матеріали			
Варіант 3	3,36	22	3,36
Варіант 4	3,31	20	3,31
Варіант 8	3,33	21	3,33
Варіант 12	3,32	19	3,32
Варіант 15	3,30	23	3,30
Варіант 17	3,35	22	3,35
Варіант 20	3,34	18	3,34
Варіант 23	3,37	21	3,37
Варіант 26	3,38	20	3,38
електроенергія	1,46	1,16	1,46
заробітна плата працівників	0,19	0,15	0,19

Список рекомендованих джерел

1. Давидович І.Є. Контролінг: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 552 с.
2. . Пушкар М.С. Контролінг: Монографія. – Тернопіль, 1997. – 146 с.
3. Пушкар М.С., Пушкар Р.М. Контролінг – інформаційна підсистема стратегічного менеджменту: Монографія. – Тернопіль: Картбланш, 2004. – 370 с.
4. Шепітко Г.Ф. Контролінг: посібник (для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання). – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 136 с.
5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2010 року. – Частина 1, 2 / Міжнародна федерація бухгалтерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apu.com.ua/content.php?lang=ukr&c=page.php&id=75>
6. Про аудиторську діяльність. Закон України від 22 квітня 1993 року № 3125-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України № 996–ХІV від 16 липня 1999 року зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Про затвердження Принципів корпоративного управління. Рішення ДКЦПФР від 11 грудня 2003 року № 571 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pfts.com/uk/tools/?get_file=20

Додаткові рекомендовані джерела

1. Бланк І.О., Гуляєва Н.М. Інвестиційний менеджмент: Підручник. – К.: Київ.нац.торг.-екон. ун-т, 2003. – 398 с.
2. Голов С.Ф., Єфіменко В.І. Фінансовий та управлінський облік. – К.: ТОВ «Автоінтерсервіс», 1996. – 544 с.
3. Давидович І.Є. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу // Вісник Тернопільської академії народного господарства, 2004, №4. – С.156-162.
4. Давидович І.Є. Оперативний контролінг та його роль в управлінні діяльністю підприємств і організацій // Вісник Тернопільської академії народного господарства, 2006, №2. – С.85-95.
5. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет. – М.: Аудит, ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 1071 с.
6. Килимнюк В. Еволюція контролінгу, його місце та роль в економіці підприємства // Економіст, 2004, №1. – С.47-50.
7. Каменська Т.О. Внутрішній аудит. Сучасний погляд: монографія / Т.О. Каменська; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. – К.: ДП «Інформ.-аналітичне агентство», 2010. – 499 с.
8. Кузенко О. Л. Визначення рівня фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин макро та мезорівнів / О. Л. Кузенко, О. В. Ареф'єва // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: зб. наук. пр. Сер. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – № 24 (1196). – С. 56-61.